

7. Tsymbal, Ya. (2002). *Tvorchist Maika Yohansena v konteksti ukrainskoho avanhardu 20–30-kh rokiv* [Tvorchist Maika Yohansena v konteksti ukrainskoho avanhardu 20–30-kh rokiv]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.01.01. Kiyv. 20 s. (in Ukr.).

Mariia Liubinetka

INTERART POLYPHONY IN MIKE JOHANSEN'S NOVEL «THE TRAVELS OF THE SCHOLAR DR. LEONARDO...»

The article attempts to explore the interart polyphony in Mike Johansen's novel «The Journey of the Learned Dr. Leonardo...». It is noted that the defining feature of the text is its intermediality, manifested through a multilayered interaction of literature with theatre, cinema, painting, music, and various inserted genres. It is demonstrated that the play with receptive and narrative strategies, the orientation toward constructivism, the elements of theatricality, the synthetic nature of artistic forms, the absurdist tendencies, and the dominance of ironic discourse in the author's text clearly affirm the significant role of Mike Johansen's work within Ukrainian avantgarde prose.

Key words: intermediality, interart connections, narrative strategy, irony, genre, authorial style, reception.

Отримано: 16.09.2025 р.

УДК 821.161.2.09(092)Драй-Хмара
DOI: 10.32626/2309-7086.2025-22.143-151

Ігор Набитович

ORCID 0000-0001-9453-158X,

*доктор філологічних наук, професор, професор кафедри
української літератури та теорії літератури,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка*

МИХАЙЛО ДРАЙ-ХМАРА — РЕДАКТОР «УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ НАУКОВИХ ЗАПИСОК» У КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ

У статті проаналізовано історичні контексти і особливості створення «Університетських Наукових Записок» у Кам'янець-Подільському Державному Українському Університеті та організації їх видання редактором Михайлом Драй-Хмарою.

На основі архівних протоколів та спогадів сучасників проаналізовано історію приготування до друку, висвітлено об'єктивні та суб'єктивні причини, які унеможливили видання цих наукових публікацій.

Ключові слова: Михайло Драй-Хмара, редагування, Кам'янець-Подільський Державний Університет, наукові студії.

Постановка проблеми. Заснування в 1918 році Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету сконцентрувало в Кам'янці-Подільському достатньо великий науковий потенціал – учених, які мали не тільки навчати студентів, а й творити високу, українську за своїм духом науку. У цій першій українській високій державній школі – станом на 1 липня 1919 року –

було 5 факультетів. У квітні 1920 тут працювало 10 професорів, 23 приват-доценти, 21 асистент, 5 лекторів та астроном-наглядач [7, с. 81].

Прикметною рисою цього середовища було, що троє із цих викладачів (Іван Огієнко, Михайло Драй-Хмара та Леонід Білецький) – колишні учасники знаменитого Семінарію професора Володимира Перетця. Пропонуючи надати професорові Перетцю *doctor honoris causa* (почесного доктора) Кам'янець-Подільського Державного Університету, вони з гордістю декларуватимуть себе його учнями. Леонід Білецький обґрунтував надання цього почесного титулу: «всі вони упродовж довголітньої праці під керівництвом академіка Перетця в його «Семінарії «русской філології» були свідками визначної праці на полі якраз української науки. Крім того, серед складу нашого факультету [у Кам'янці-Подільському. – *І. Н.*] були й ті, окрім найближчих учеників, що знали його по праці на становищі Голови філологічної секції українського наукового Т[овариств]ва ім[ени] Т. Шевченка в Києві, який довгі роки на цім становищі був проводирем українського наукового життя; нарешті найбільшою атестацією громадянської мужности акад[еміка] Перетця, що віддавав свої сили українській культурі в ті часи, коли багато українців мовчали і боялися не лише друкувати свої праці в українській мові, але й говорити рідною мовою в тісних гурті і яких серед українців рідко коли бачили та навіть були виписалися із членів укр[аїнського] наук[ового] Т[овариств]ва ім[ени] Шевче[н]ка в Київі (проф[есор] Гр. Павлуцький і б[агато] инш[их])....». І ще однією заслугою професора Перетця підносилося те, що «серед його численних учеників, яких він виховав для науки взагалі, переважаюча більшість по національності й абсолютна по походженню були українці, і всі вони, де би не були, працювали в високій школі, як професори, доценти і т[ак] д[алі]...» [2, с. 156–157].

Новий університет як наукова інституція брався до одного з важливих завдань – видання збірників наукових праць.

Метою дослідження є на основі архівних протоколів та спогадів сучасників проаналізувати історію приготування до друку «Університетських Наукових Записок», висвітлити роль Михайла Драй-Хмари як її редактора, об'єктивні та суб'єктивні причини, які унеможливили видання цих наукових публікацій.

Виклад основного матеріалу. Питання видання наукових записок новоствореного університету було одним із найважливіших, оскільки жодна висока школа не може існувати без проведення наукових студій і представлення свого наукового доробку. Початково для «Університетських Наукових Записок» редактором було обрано історика Дмитра Дорошенка. Однак той не мав змоги повноцінно займатися їх приготуванням, і тому 18 червня 1919 року Рада університету, за поданням ректора Огієнка, прийняла рішення вважати редактором «обраним тимчасово, до повернення п. Дорошенка, приват-доцента Драй-Хмаріва (*sic!*)» [5, арк. 18].

Новий редактор приступив до виконання обов'язків аж у грудні. На початках за редагування наукових університетських збірників Драй-Хмара не отримував платні. В січні 1920-го він звертався з проханням, як видно з протоколу Правління університету, «про видачу йому платні як редакторові «Записок» з 1 грудня 1919 року, з якого терміну він активно приступив до виконання своїх обов'язків.

ПОСТАНОВИЛИ: Видати Редакторові «Університетських записок» Драй-Хмарі належне утримання з 1 грудня 1919 року» [6, арк. 12].

Надалі він отримував мізерну платню, оскільки невпинна девальвація з'їдала купівельну здатність грошей. Тож у квітні 1920-го Михайло Драй-Хмара звернувся до ректора Івана Огієнка з проханням підвищити йому редакторську винагороду. На засіданні Правління університету 28 квітня.

«СЛУХАЛИ: Заяву того-ж Ректора Університету про те, що редактор «Записок» приват-доц[ент] Драй-Хмара звернувся до нього з проханням про збільшення йому утримання

ПРИМІТКА: Редактор отримує 500 карб. на місяць.

ПОСТАНОВИЛИ: Платню редакторів «Записок» приват-доц[ентів] Драй-Хмарі побільшити і виписувати йому щомісячно з фонду на видавництво по п'ять тисяч карб. з 1 квітня 1920 року». На тому ж засіданні було ухвалено й наступну постанову, яка стосувалася його редакторської праці:

«СЛУХАЛИ: Заяву Ректора У[ніверсите]ту, проф. І. Огієнка про те, що він дозволив видати аванси приват-доц[ентів] Драй-Хмарі в п'ять тисяч карб. на передрук рукописів на машинці і в п'ять тисяч карб. на покриття видатків по ремонту машинки.

ПОСТАНОВИЛИ: Ухвалити» [6, арк. 75, 75 зворот].

Леонід Білецький оповів про перипетії навколо приготування цих наукових університетських студій. Однією із поважних наукових праць історико-філологічного факультету «була участь у виданні органу Університету: «Записки Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету». Але ця справа вийшла й однією із найсумніших справ Факультету. Університет розпоряджав і грошима на це видання» [2, с. 187]. Загалом було «намічено друкувати одночасно вісім томів. Перший том призначався для опису свята відкриття університету в 1918 р.; другий для праць Історично-філологічного факультету, четвертий і п'ятий – богословського, решта – для інших факультетів і праць поодиноких професорів. Зложено тільки частину другого тому та для п'ятого зложено переклад книги «Діяній Апостольських» (стор. 1–67), зроблений комісією для перекладу св. Письма, при богословському фак[ультеті]» [1, с. 330].

Початково «факультетом на редактора «Записок» був визначений проф. української мови І. Огієнко [насправді ж – Д. Дорошенко. – *І. Н.*]; але через те, що проф. Огієнко через різні інші справи адміністративні був примушений одмовитись, то факультет на редактора визначив доцента славістики М. Драй-Хмару. Другою причиною, що «Записки...» не почали друкуватися зі самого початку була та, що Університет не мав своєї друкарні, а через різні політичні завірюхи ціни за друк остільки скакали й були високі, що університет не мав змоги підняти цю справу. Але після першого приходу большевиків [колишня] друкарня [...] братства була в таких умовах, що, не пам'ятаю з яких причин, вона перейшла у цілковите розпорядження університету. Це було р[оку] 1919 восени». Ще у 1918-му, коли університет розпочав свою академічну діяльність Правління ухвалило у першому томі «Записок...» «розпочати друкувати [матеріали про] історичне заснування університету, його відкриття і всі матеріали зв'язані зі самим відкриттям: Грамота Гетьмана про заснування університету, закон про це саме, ухвалений Радою Міністрів, всі міністерські накази, зв'язані з затвердженням університетського академічного персоналу та життєписи професорів і доцентів університету». Але «підготовлені й передруковані всі ці матеріали, що переховувалися на руках Ректора проф[есора] Огієнка якимись чином десь затрапились і, до виготовлення других копій із оригіналів, було ухвалено розпочати друком р[оку] 1919[-го] з II тому «Записок». І тоді на основі ухвал факультетів та поданого матеріалу до друку Правління визначило щось аж вісім томів «Записок»: другий том був призначений для студій Історично-філологічного факультету, третій і четвертий томи – для Богословського факультету, який мав друкувати переклад «Діянь св[ятих] Апостолів», які виго-

товлювала спеціальна комісія, перекладаючи із грецької мови за допомогою латинських, старослов'янських і инш[их] джерел; п'ятий том був призначений для Правничого факультету, шостий – для Фізично-математичного, сьомий і восьмий знов для Історично-філологічного факультету, і в цих томах мав друкуватися мій курс історії української літератури до Котляревського, що був прочитаний в університеті і складав два томи. Як бачимо, матеріялу було досить і праця була дуже поважна; були гроші й була друкарня» [2, с. 188].

Отож Леонід Білецький усю вину за те, що жоден том «Записок Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету» так і не було надруковано, покладає на Михайла Драй-Хмара: «...Невідповідний був лише редактор, який усю справу замаринував так, що на протязі цілого року не вийшло ані одного тому «Записок». Розпочався друком II-й том, але встигло вийти лише дві чи три відбитки: здається початок вступу до історії української мови, відбитки моєї студії: «До питання про початок історії української літератури (полеміка д[окто]ра Ів. Франка з акад[еміком] В. Істриним)», а поза тим більш нічого. Прийшли большевики в літі р[оку] 1920 до Кам'янця і весь дальший набір був розсипаний і вся дальша справа загинула. Таким чином ані один том «Записок» не побачив світа» [2, с. 188]. Під час російської окупації вдалося видрукувати лише один аркуш 7 тому «Записок» – частину «Анатомії рослини». Як бачиться, у цих звинуваченнях прихована якась особиста неприязнь автора спогадів Леоніда Білецького до Михайла Драй-Хмари.

Однак, як видно з наведених уривків «Моїх споминів» Білецького, час на збирання матеріялів для публікації був дуже коротким, перший том згубився, дехто з авторів затягував подання статей. За рік, який Драй-Хмара був реальним редактором (від літа 1919, коли починалися вакації) до приходу російських загарбників влітку 1920, видання за навчальний рік майже десятка томів наукових публікацій – справа немислима.

Насправді ж, свідченням редакторської праці М. Драй-Хмари, є набагато більше відбиток, які були вже готовими до публікації наукових студій, ніж це декларує Л. Білецький. До другого тому, окрім згаданої його статті «До питання про початок історії української літератури» (14 сторінок), мали увійти і публікації Л. Бялковського «Поріччя Мурахи в XV–XVI століття» (20 стор.), В. Гериновича «Причинки до проблеми Східної Європи» (12 стор.), П. Клепатського «Літописець Якова Лизогуба (1706–1737)» (8 стор.), П. Клименка «Грамоти Міндовга Лівонському ордену» (18 стор.), І. Огієнка ««Руно орошенное» св. Дмитрія Ростовського» (8 стор.), Є. Сіцінського «Начерки з історії Поділля» (15 стор.). Готовими до друку був сьомий том (П. Клепатський. Огляд джерел до історії України (курс лекцій, читаних протягом 1919 акад[емічного] року). Випуск 1: Джерела візантійські, арабські, західні, українсько-руські юридичні пам'ятки, літописи, хронографи й синодики, подорожі чужоземців (Кам'янець на Поділлі 1920, 137 + III стор.). Готовими були й відбитки кількох публікацій із фізики та астрономії («Сьогочасні проблеми фізики» С. Маліновського (11 стор.) та «Визначення радіянтів падачих зір» (4 стор.).

Щодо п'ятого тому («Новий Завіт. Діяння святих апостолів: переклад українською мовою / Комісія у справах перекладу Святого Письма на укр. мову при богословському факультеті Кам'янець-Подільського державного українського університету» (Кам'янець-Подільський 1920, 96 стор.)), який теж редагував М. Драй-Хмара, Л. Білецький сам засвідчує, що річ була не в редакторі: «Крім того, члени Історично-філологічного факультету дуже діяльну участь брали в

Комісії по перекладу св[ятого] Письма на українську мову, яка була зорганізована деканом проф[есором] В. Бідновим при богословськiм факультетi. У склад цієї комісії входили такі члени богословського факультету, як проф[есор] Біднов, проф[есор] Неселовський, доценти: протоіер[ей] о[тець] Євфимій Сіцинський, о[тець] П. Табінський, Любарський і инш[і], а від історично-філолог[ічного] факультету – проф[есор] Свг. Тимченко і я; крім того, був запрошений зі сторони поет Володимир Самійленко. Комісія від довшого часу під головуванням проф[есора] Є. Тимченка перекладала Діяння св[ятих] Апостолів. Переклад уже близився до кінця; частина вже набиралась і мала вийти друком у 3 та 4 томах «Записок Кам[янець]-Под[ільського] Державн[ого] Укр[аїнського] Університету», але прихід большевиків припинив усю працю Комісії й друкування. І переклад «Діянь» так на світ і не з'явився» [2, с. 188–189].

Професор Біднов називає й інші причини, які загальмували друк наукових праць університету: «В кінці 1919[-го] р[оку] придбано літографські камені для літографування викладів. Тут виготовлено 3 чи 4 курси, в тім курс сферичної тригонометрії, читаного Ол. Аленичем. Тямуці люде хвалили цей курс. Але технічне виконання його літографією було незадовольняюче: занадто блідими виходили літери» [1, с. 330]. Окрім лекцій та редакторської праці саме тоді Драй-Хмара готував до друку ще й свій підручник «Слов'янознавство» – один із тих, про які згадує В. Біднов. Збереглася дешиця примірників цих Драй-Хмариних підручників. На оприлюднення його «Слов'янознавства» університет виділив 10 000 карбованців та по 5000 на друкування лекцій історії сербської [та хорватської] мов та літератур [6, Арк. 25], які так і не було опубліковано.

Літографічне видання підручника «Слов'янознавства» Драй-Хмари – перший в українській науці концептуальний огляд генези слов'янських народів, особливостей їх мов та культур. Головне місце в підручнику присвячено українцям.

Драй-Хмара означає, що «слов'янознавство – це наука про слов'ян, про їх походження, розселення, кількість та антропологічні прикмети, про їх мову, побут, віру, політичний та соціально-економічний устрій». Автор підручника зауважував, що «великорусам, а особливо великоруським імперіялістам, не хочеться, щоб була самостійна Україна, і тому вони не визнають українського народу як окремої слов'янської одиниці». Так само вони «відносяться і до білорусів» [3, с. 1–2]. Відтак автор робить огляд концепцій походження слов'ян, тих історичних катаклізмів і переселень народів, які сформували основні риси їх мовної подібності, їх етнопсихології та культури. Деякі іншомовні слова, а подекуди назви книжок та атласів (там, де йдеться про бібліографічні джерела та видання мап) Драй-Хмарі довелося вписувати від руки.

Окремі великі розділи підручника присвячено українцям. Концепція походження українців, викладена Драй-Хмарою, у великій мірі співвідносна з нинішніми уявленнями про їх етногенез, субстрат української мови та формування її основних рис, починаючи з VIII століття, творення протоукраїнської держави як ранньосередньовічної імперії.

Драй-Хмара продовжує ці історіософські викладки і про розпад давньоукраїнської держави, перехід до доби Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої, народження козацтва.

Далі подано огляд території України, її історично-культурні області, природно-територіяльні особливості, кордони, кількість населення, його антропологічні прикмети, народні промисли і способи господарювання, побут і одяг, народні уявлення і вірування.

Подано у підручнику й короткі відомості про болгарів, хорватів, сербів, чехів, словаків, словенців, лужицьких сербів (лужичан), поляків та кашубів.

Через десять літ після виходу підручника «Слов'янознавство» у статті «Проблеми сучасної славістики», опублікованій у кінці 1929 року в газеті «Пролетарська правда», Драй-Хмара справлятиме тризну за українською славістикою. Його підручник був провісником зародження слов'янознавства як важливої наукової гілки української гуманітарної науки. Але втрата української незалежності зруйнувала ці перспективи. Він писав: «До цього часу наша робота в галузі славістики завсіди була несистематична, епізодична. Ми не мали ніколи ні своєї школи, ні цілевого спрямування, ні ясно окреслених методологічних принципів. Чому? Тому що ніхто цієї науки не підтримував». Про це «свідчить байдуже ставлення до слов'янознавства як наших керівних кіл, так і широких верств громадянства». Він зауважує: «Часто-густо ми плутаємо словаків зі словенцями, хоча межі ними менше спільного, ніж межі словаками та українцями. Про таких слов'ян як лужицьккі серби або кашуби, ми майже нічого не знаємо». І висновує: «На Україні славістика завмерла зовсім...» [4, с. 463, 465].

Історія приготувань до публікації «Записок...» засвідчує ті проблеми – технічні й організаційні, – з яким бориюся Драй-Хмара як редактор: «На початку 1920 р. до університету перейшла колишня братська друкарня. Та з нею було багато клопоту, а користі мало». Водночас «багато пошкодило видавничій діяльності університету те, що ректор на початку липня 1920 р. виїхав з Кам'янця й повернувся тільки в жовтні» [1, с. 330]. Виїзд ректора Івана Огієнка був пов'язаний із черговою російською окупацією.

Важливою науковою «ареною», на якій відбувалося представлення наукових досліджень (зокрема й тих, що готувалися до друку в «Університетських Наукових Записках») були доповіді на засіданнях Нукового товариства. У лютому 1919-го, коли до університету прибуло більше лекторів, Леонід Білецький та Василь Біднов запропонували створити при університеті Наукове товариство, яке об'єднувало б викладачів Історично-філологічного та Богословського факультетів. У своїх спогадах Білецький засвідчував, що на межі березня-квітня це наукове об'єднання, затвердивши проєкт статуту, провело перше засідання. Він прочитав тоді доповідь «До питання початку історії української літератури», в якій йшлося про полеміку Івана Франка з московським істориком Василієм Істріним, а доцент Клепатський – про барокові українські літописи. Професора Огієнка, звичайно ж, пропонували на голову цього Товариства, однак, «коли звернулися до [ана] ректора, щоби прибув на збори, то почули якусь невиразну відповідь» [2, с. 162].

Очевидно, що наступна кількомісячна російська окупація не надто сприяла науковим зібранням. Тому насправді остаточною організацією цього Товариства відбулася аж у грудні 1919 року. Бо «за один 1919 рік» у Кам'янці влада мінялася аж чотири рази. Це, безперечно, не могло не відбитися на нормальнім ході кам'янецького життя взагалі, а університетського зокрема» [2, с. 173]. Кам'янецька газета «Наш шлях», редактором якої був Іларіон Косенко, у вівторок 16 грудня 1919 року (№ 19) у відділі «Хроніка» повідомляла: «14 грудня в Університеті відбулося зібрання Іст[орично]-Філологічної Секції Наукового Товариства. Остаточно докінчено організацію Секції й обрано президію.

Проф. В. Біднов прочитав цікавого доклада на тему: «Нові дані до шкільних років Івана Котляревського і його походження». Доклад викликав жвавий обмін думок і поглядів. За браком часу інші доклади відкладено на дальші збори, що відбуватимуться щонеділі о 6 год. вечора в Університеті, в кімнаті іст[орично]-філологічного семінара. Вхід на наукові засідання Секції вільний для всіх». І зразу ж наступне повідомлення у тій же рубриці: «При Університеті

засновується Наукове Товариство, котре поділяється на кілька секцій. Історико-Філологічна Секція вже розпочала свою діяльність: 7 грудня відбулися збори її членів під головуванням Е. Тимченка, приват-доцент Л. Білецький та М. Клепатський з докладами; в неділю 14 грудня відбудеться друге зібрання з докладами проф. В. Біднова та М. Драй-Хмари. Крім членів, на збори допускаються і студенти. Після докладів ідуть дискусії з приводу зачіплених докладчиками питань» [8]. Тож серед десятка професорів і доцентів, що брали участь у Товаристві, був і Драй-Хмара: «...Наукове Т[овариств]во розпочало свою наукову діяльність: в часи академічного життя й викладів на університеті засідання відбувалися майже кожного тижня» – з однією чи двома доповідями. «З викладами виступали проф[есор] В. Біднов, який зачитав доклади про Коржа, про Ів. Котляревського та з історії степової України, Л. Білецький, в роковини смерті акад[еміка] Шахматова прочитав реферат про Повість врем[енних] літ у світлі цього вченого, далі читав ще такі доклади: «Г. Шевченко і Св[яте] Письмо» і кілька докладів із старої укр[аїнської] літератури; доц[ент] Клепатський читав доклади переважно з українського літописання XVI – XVIII ст[оліть], доц[ент] Драй-Хмара прочит[ав] один доклад з історії сербської літератури, доц[ент] Васильківський прочитав кілька докладів із філософії...» [2, с. 203].

Тодішня зима була морозною, але особливо великий холод прийшов у січні-лютому 1920-го. «Та ми, – оповідає сучасник, – все-таки працювали, впоряджали навіть по неділях засідання Історично-філологічного товариства. Останні відбувалися в помешканні семінару проф. Л. Білецького і стягали немало народу. Досить простора кімната переповнювалася відвідувачами, які, не вважаючи на холод, слухали доповідей і брали участь у дискусіях» [1, с. 332].

У такі трудні часи – і політичні, й економічні, й соціальні – перший новостворений український державний університет виконував і завдання освіти нової української еліти, й водночас перетворювався на важливий науковий і дослідницький центр нової української науки: «Зовнішні умови життя в Кам'янці спричинялися до того, що університет поволі й потроху утворював особливу атмосферу, набрав шораз більшого значіння». Тут ішла невпинна творча робота, «хоч навколо помічався занепад і руйнація. Професура невпинно працювала. Впоряджались бібліотека, кабінети, лабораторії, обсерваторія та інші установи. Зорганізовано наукові товариства – історично-філологічне, економічне та ін[ші], комісії для перекладу св. Письма при богословському факультеті, для вироблення правничої термінології, архівна та ін.; впоряджались прилюдні виклади» [1, с. 332-333].

Науковим збірникам університету в Кам'янці-Подільському не судилося оприлюднення. На розламах історії щось було знищене окупантами, щось розгублене й забуте. Невідомо навіть, яку наукову статтю готував для «Записок Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету» і сам редактор – Драй-Хмара.

Висновки. Видання «Університетських Наукових Записок» у Кам'янці-Подільському, редактором якого спочатку було призначено Дмитра Дорошенка, а остаточно – Михайла Драй-Хмару, на жаль, не мало успіху. До друку було приготовлено лише окремі відбитки для різних томів. Ця невдача була пов'язана із цілою низкою об'єктивних і суб'єктивних причин. Серед них і згуба одного з перших томів, і повільне приготування авторами публікацій, і вкрай важкі матеріальні і технічні проблеми, і несприятливі історичні обставини (кількаразова російська окупація).

Загалом же за рік, який Драй-Хмара був реальним редактором «Університетських Наукових Записок» (від середини, а реально від кінця 1919 до

1920 року), видання за такий час майже десятка томів наукових публікацій було неможливим. Однак цей досвід редакторської праці буде зреалізовано М. Драй-Хмарою у наступне десятиліття у інших наукових виданнях. Зокрема, разом із академіком Агатангелом Кримським Михайло Драй-Хмара редагуватиме «Збірник комісії для дослідження історії української наукової мови».

Список використаних джерел і літератури:

1. Біднов В. Перші два академічні роки Українського Державного Університету в Кам'янці-Подільському (уривки із спогадів). *Літературно-науковий вістник*. Річник XXVII. Львів, 1928. Т. ХCVII. Кн. XII: грудень. С. 325–333.
2. Білецький Л. Мої спомини (1917–1926 рр.) / підготовка тексту, вступна стаття та іменний покажчик В. Адамського. Кам'янець-Подільський: «Медобори – 2006». 239 с.
3. [Драй-Хмара М.], Слов[']язнознавство. Підручник до лекцій по слов[']язнознавству, читаних року 1918–19-го на історико-філологічному факультеті Кам'янець-Под[ільського] Державного Університету. Кам'янець-Подільський 1920. 165 с.
4. Драй-Хмара М. Проблеми сучасної славістики. *Твори / упорядк. і прим.* С. Гальченка. Київ: Наукова думка, 2015. С. 462–465.
5. Державний архів Хмельницької області. Фонд Р 582. Опис 1, Справа 133.
6. Державний архів Хмельницької області. Фонд Р 582. Опис 1, Справа 137.
7. Завальнюк О., Комарницький О. Кам'янець-Подільський Державний Український Університет (1918–2005). Сторінки історії. *Український історичний журнал*. 2005. № 5. С. 81–92.
8. Хроника. *Наш Шлях*. Кам'янець-Подільський. № 19. 16.12.1919.

References:

1. Bidnov, V. (1928). Pershi dva akademichni roky Ukrainskoho Derzhavnoho Universytetu v Kamiansi-Podilskomu (uryvky iz spohadiv). *Literaturno-naukovyi vistyuk*. Richnyk XXVII. Lviv. T. XCVII. Kn. XII: hruden. S. 325–333. (in Ukr.).
2. Biletskyi, L. Moi spomyny (1917–1926 rr.) / pidhotovka tekstu, vstupna stattia ta imennyi pokazhchik V. Adamskoho. Kamianets-Podilskiy: «Medobory–2006». 239 s. (in Ukr.).
3. [Drai-Khmara M.], (1920). Slovyanoznnavstvo. Pidruchnyk do lektsii po slovianoznnavstvu, chytanykh roku 1918–19-ho na istoryko-filolohichnim fakulteti Kamianets-Podilskoho] Derzhavnoho Universytetu. Kamianets-Podilskiy. 165 s. (in Ukr.).
4. Drai-Khmara, M. (2015) Problemy suchasnoi slavistyky. *Tvory / uporiadk. i prym.* S. Halchenka. Kyiv: Naukova dumka. S. 462–465. (in Ukr.).
5. Derzhavnyi arkhiv Khmelnytskoi oblasti. Fond R 582. Opys 1, Sprava 133. (in Ukr.).
6. Derzhavnyi arkhiv Khmelnytskoi oblasti. Fond R 582. Opys 1, Sprava 137. (in Ukr.).
7. Zavalniuk, O., Komarnitskiy, O. (2005). Kamianets-Podilskiy Derzhavnyi Ukrainskiy Universytet (1918–2005). Storinky istorii. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. № 5. S. 81–92. (in Ukr.).
8. Khronyka (1919). *Nash Shliakh*. Kamianets-Podilskiy. № 19. 16.12.1919. (in Ukr.).

Ihor Nabytovych

MYKHAYLA DRAY-KHMARA — EDITOR OF «UNIVERSITY SCIENTIFIC NOTES» IN KAMIANETS-PODILSKYI

The article analyzes the historical contexts and features of the creation of «University Scientific Notes» at the Kamianets-Podilskiy State Ukrainian University and the organization of their publication by the editor Mykhailo Drai-Khmara.

2. Інтерпретація ідей Івана Огієнка як письменника, літературознавця, публіциста

Based on archival protocols and memoirs of contemporaries, the history of preparation for printing is analyzed, and the objective and subjective reasons that made the publication of these scientific publications impossible are highlighted.

The establishment of the Kamianets-Podilskyi State Ukrainian University in 1918 concentrated a fairly large scientific potential in Kamianets-Podilskyi – scientists who were not only to teach students, but also to create high, Ukrainian in spirit science. In this first Ukrainian higher state school – as of July 1, 1919, there were 5 faculties. In this first Ukrainian higher state school – as of July 1, 1919, there were 5 faculties. In April 1920, 10 professors, 23 assistant professors, 21 assistants, 5 lecturers and an astronomer-supervisor worked here.

The issue of publishing scientific notes of the newly established university was one of the most important, since no higher education institution can exist without conducting scientific studies and presenting its scientific achievements.

The publication of «University Scientific Notes» in Kamianets-Podilskyi, whose editor was initially appointed Dmitry Doroshenko, and finally Mykhailo Draï-Khmara, unfortunately, was not successful.

Only separate prints for different volumes were prepared for printing. This failure was due to a number of objective and subjective reasons. Among them are the loss of one of the first volumes, the slow preparation of publications by the authors, extremely difficult material and technical problems, and unfavorable historical circumstances (several Russian occupations). The scientific and personal relationships of Mykhailo Draï-Khmara and other teachers were an important factor in the scientific, educational and scientific-publishing process of the Kamianets-Podilskyi State Ukrainian University, an integral element of the history of this higher school. In general, during the year that Draï-Khmara was the actual editor of «University Scientific Notes» (from the middle, or, actually from the end of 1919 to 1920), the publication of almost a dozen volumes of scientific publications during such a time was impossible. However, this experience of editorial work will be implemented by M. Draï-Khmara in the next decade in other scientific publications. In particular, together with academician Ahatangel Krymsky, Mykhailo Draï-Khmara will edit the «Collection of the Commission for the Study of the History of the Ukrainian Scientific Language».

Key words: Ivan Ohienko, Mykhailo Draï-Khmara, Kamianets-Podilskyi State University, scientific studies.

Отримано: 27.09.2025 р.